

Velja po pošti:
za celo leto naprej K 26.—
za pol leta " " 13.—
za četrt leta " " 6-50
za en mesec " " 2-20

V upravnishtvu:
za celo leto naprej K 20.—
za pol leta " " 10.—
za četrt leta " " 5.—
za en mesec " " 1-70

Za pošilj. na dom 20 h na mesec.

Posamezne štev. 10 h.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod čez dvorišče nad tiskarno). — Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona štev. 74.

Političen list za slovenski narod

Upravištvu je v Kopitarjevih ulicah štev. 2. — Vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upraviškega telefona štev. 188.

Inserati:

Enostop. petivrstna (72 mm):
za enkrat 15 h
za dvakrat 11 "
za trikrat 9 "
za več kot trikrat 8 "
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta à 26 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja

vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Zanimiv shod v Kranju.

Vprašanje, ki od zadnjega važnega deželnozborskega sklepa najbolj razburja mesto Kranj, je — vodovod. Da je potreben, v tem se si vsi sleji in vse stranke edine; liberalna stranka pod izpretnim vodstvom Cirila Pirca pa je storila usodepelo napako, da je to eminentno gospodarsko vprašanje spravila na politično polje. Najbolje je to dokazal shod, ki ga je sklical v četrtek zvečer po § 2 g. T. o. m. Pavšlar, ki mu je deloval kot predmet vodovodno vprašanje. Povabil je, kolikor smo mogli sploh videti, vse volivce brez ozira na stranko. Te kulance njegove pa ni maral razumeti g. Ciril Pirc in posledica je bila — njegova blamaža.

Kaj hoče g. Pirc in tutti quanti, je pokazal takoj, ko je bil shod otvorjen. Zadrževal je, da se mora predsednik izvoliti, dasi ga je g. Pavšlar opozoril, da določa shodni zakon, da je sklicatelj tacega shoda opravičen imenovati predsednika in reditelja. Sekundiral mu je z energičnim svojim glasom g. dr. Kušar, od katerega smo pričakovali več juridičnih zmožnosti zlasti odkar se je preselil iz Ljubljane v Kranj.

Ko so zborovavci prešli srečno preko te nevarne čeri, je povzel besedo g. Pavšlar, ki je razložil stvarno in mirno, za kaj se gre, dasi so ga liberalci z vednimi klici izkušali motiti in je zlasti gosp. Pirc v svoji nervoznosti skakal po dvorani, kakor je to njegova navada ob podobnih prilikah v ljubljanskem parlamentu. Gosp. Pavšlar je priznal, da je vodovod za Kranj akutna zadeva; priznal je tudi, da je ideja napeljati vodo iz koprških studencev, jako lepa, da pa je zoper to mnogo pomislekov. Vodovod je preveč oddaljen (15 km.), površje padavine je jako majhno in tudi množina vode se jako menjava. V tem mu je pritrdil tudi dr. Savnik, ki je dejal, da je vode včas h le do 116 sec. l., dočim so gospodje prej vedno govorili o stalnih 16—18 sec. l. Navajal je tudi visoki preračun in težavno ureditev razmerja do udeležanja kmečkih občin. Nasproti temu je opozarjal na prednosti vodovodnega načrta, ki ga je za Kranj (brez oddaljene okolice) izdelala dunajska vodovodna družba, ki ga še danes izvrši za projektirano ceno „Kranjska stavbinska družba“.

Nato je podal gosp. dr. Savnik, načelnik vodovodnega odseka našega občinskega sveta, zgodovino vodovodnega vprašanja v Kranju. O projektu gospoda Pavšlarja, zlasti še o kakovosti podtalne vode, občinski svet sploh ni razpravljal in tudi ne od njega poklicani eksperti. Ob sklepu svojega poročila je pa moral sam priznati, da si bo moralo mesto vzeti talno vodo, če ne prodre koprški projekt.

Pričakovati je bilo, da se bo debata razvila v tem mirnem in stvarnem tonu, ki ga je izrecno povdarjal g. dr. Savnik, češ da se hoče izogniti vseh osebnosti. To pa je preprečil znani temperament deželne poslanca mesta Kranja g. Cirila Pirca, ki je takoj v prvih besedah osebno, in lahko rečemo nesramno napadel g. Pavšlarja.

Predsednik shoda, ki ga je — mimo grede omenjeno — predlagal gosp. Pirc sam, ga je opozoril parkrat, da naj opusti osebne napade.

Ko tudi burni klici: „Govorite stvarno“, niso nič pomagali, je predsednik poslancu mesta Kranja vzel besedo. Samoobsebi je bilo nato umevno, da se je zaključil shod ob splošnem razburjenju.

Gosp. poslanec je na to smatral za potrebno, da je prav kavalirsko in dostojno kar po vrsti psoval — ali misli, da ga štiti imuniteta? — g. sklicatelja in celo vrsto drugih neljubih mu oseb.

Zanimivo je bilo na tem shodu, da se je pokazalo, da z ljudmi, ki trobijo v Pircov reg, sploh ni mogoče stvarno in mirno

gospodarska vprašanja razpravljati. Politika je sploh edini cilj, ki ga ima njegova stranka tudi v občinskem zastopu in edted izhaja vsa gospodarska mizerija, kateri tiči prav globoko mesto Kranj!

Vladni načrt o volivni izpremembli.

„Linzer Volksblatt“ poroča z Dunaja: Vlada namerava predložiti zbornici načrt o volivni izpremembli, po sledečih načelih:

1. Odprava kurij;
2. Vpeljava splošne in enakovolivne pravice;
3. Malivolivni okraji;
4. Porazdelitev poslaniških mest na posamezne dežele po številu prebivalcev in po visočini davkov. — Vlada sodi, da izvrši nove volitve za državni zbor prihodnje leto, če se na podlagi novega volivnega reda. — Namestništva imajo ženaročila, najprej ko mogoče predlože osrednji vladi predloge o noviporazdelitvi volivnih okrožij.

Zasedanje deželnih zborov.

Moravski deželni zbor je odobril zakonski načrt o izpremembli deželnega in deželnega volivnega reda. Proti so glasovali 4 nemški in 8 čeških poslancev. V terek se vrši zadnja seja moravskega dež. zbora. Po odobrenju novega volivnega reda se deželni zbor razpusti in razpišejo nove volitve.

V tirolskem deželnem zboru je postal položaj kritičen. Italijani namreč zahtevajo, naj se razdeli deželni odbor v dva dela, italijanski in nemški. Krščanski socialci ne nasprotujejo Italijanom, pač pa druge nemške stranke v nevarnosti je zato drugo čitanje predloga o volivni izpremembli. Ako se ne poravnajo nasprotstva, odgode zasedanje v ponedeljek. Meseca februarja bo petem zopet sklican tirolski deželni zbor.

Nižje-avstrijski deželni zbor je imel včeraj burno sejo. Poslanec Kolisko se je namreč pritožil pri deželnem maršalu proti namestniku deželnega maršala dr. Luegerju, zahteval je, naj dr. Lueger kolikor mogoče malo predseduje. Kršč. soc. večina je bila razburjena. Deželni maršal je izjavil, da nič ne ve, da bi bil dr. Lueger kdaj kršil poslovnik.

V koroškem dež. zboru so rešili več predlog o ureditvi voda, zgradbi mostov in cesta. Deželnemu odboru so naročili, naj izdela predpise, kako naj vodi obične račune in kako naj vrši dež. odbor revizijo.

Državni zbor.

Danes priobči uradna „Dunajčanka“ od lek, ki sklicuje državni zbor 28. t. m. Z Dunaja poročajo, da bo trajalo zasedanje do 15. decembra. Zbornica se bo pečala z časnim proračunom in o prispevanju za skupne izdatke. Po Novem letu zboruje zopet češki deželni zbor, da razpravlja o izpremembli deželnega in deželnega volivnega reda. Po zaključanju češkega dež. zbora se zopet snide državni zbor, ki se bo pečal med drugim tudi z volivno preosnovo. Vlada pa prične pogajanja o izpremembli volivnega reda s strankami že v tem zasedanju. Zbornici predloži vlada novi načrt o volivni izpremembli v sredi mesca februarja.

Češki državni uradniki groze s stavko.

Osrednja zveza češko-slovanskih društev za državne uradnike je priobčila včeraj oklic, ki izjavlja: Če uprizoni delavstvo splošno stavko, hočemo pozvati češke državne uradnike, naj se pridružijo splošni stavki. A če uradniki že niso voljni popolnoma ustaviti svojega delovanja, naj podpirajo splošno stavko vsaj s pasivnim odporom. Ne glede na to so pa še druga pota,

ki lahko ustavijo in oškodujejo državni stroj. Način naznamo voditeljem splošne stavke, ko se prične stavka. Oklic konča: Proč z birokratično vlado, ki se ne briga za nič drugega v državi, kakor za plemstvo, vojaštvo in duhovščino!

Izpremembra obrtnega reda.

svobodna zveza državnezborskih poslancev, ki so prijazni obrtnikom, namerava povzročiti, da se bo bavila zbornica že v tekočem zasedanju z izpremembro obrtnega reda. Če ne bo šlo drugače, hočejo vložiti nujni predlog, ki bo brez dvojbe uspešen, ker ga nameravajo razen socialnih demokratov podpirati vse stranke.

Kriza na Ogrskem.

Včeraj se je pečal ogrski ministrski svet s stolicami, ki se upirajo izvršiti vladna naročila. Uperne stoliške uradnike hoče vlada suspendirati. Sklepali so tudi o vpeklicanju nadomestnih rezervistov.

Grof Albert Apponyi je napovedal za prihodnjo nedeljo shod v Požunu, a je odpovedal shod, ker se je zbal socialnih demokratov, ki so naznanili, da mu hočejo preprečiti vhod v mesto.

V Budimpešti so se vršile včeraj v drugem in tretjem volivnem okraju nadomestne volitve. V tretjem volivnem okraju je zmagal trgovinski minister Vöös, za katerega je glasovalo 850 volivcev, opozicijski kandidat dr. Kessits je dobil 562 glasov.

V drugem volivnem okraju se vrši 2. ožja volitev med naučnim ministrom Lukacsem in Kešutovcem Nemetem

Dr. Lueger in ideja „Velike Avstrije“.

Dr. Lueger je podal pretečeni teden na nekem shodu na Dunaju sledečo izjavo: „Trebam nam je delati na to, da s pomočjo drugih ogrskih narodnosti ustanovimo novo Avstro-Ogrsko, ki bi bila zmožna si zopet pridobiti nazaj oni vpliv, ki gre velesili in ki smo ga izgubili na Orientu ravno po krivdi Mažarov.“

K temu pa izjavlja list „Grossösterreich“ sledeče: Ako meni g. dr. Lueger, da zadoštuje ta njegov izrek in nova Avstrija je ustvarjena, se nahaja v esodepolni zmoti. Besede sedaj ne zadoščajo več. Sedaj naj slede dejanja in sicer hitra dejanja. Prvo bi bile, da javno izda oklic na zatiranje ogrske narode in jih pozove, naj pošljejo deputacije na Dunaj. Obenem pa mora g. dr. Lueger postaviti resničen državni program. Potem bomo njemu in njegovi stranki radi prepustili vodstvo, sami se pa omejili na ponižno vlogo sodelovalca. Toda najprvo moramo videti dejanja namestu dosedanjih besedi!

Odpor železničarjev končan.

Z Dunaja poročajo, da je končan odpor železničarjev tudi v Trstu in v Moravski Ostravi. Na nekaterih postajah Severne železnice in „Buštiradske Severe“ so včeraj železničarji izvrševali službo po predpisih.

Sultan se je udal.

„Zeit“ poroča, da se je sultan že udal. Tudi „N. Wr. Tagblatt“ poroča, da se je udal sultan na prigovarjanje nemškega poslanika Marschalla, katerega je podpiral veliki vezir. Če se sultan zopet premisli, je gotovo, da odpošljejo velevalisti brodeve proti Turčiji in zasedejo kake turške pristanišče. Za poveljnika brodovju proti Turčiji bo na predlog angleške admiralitete imenovan avstrijski podadmiral pl. Ripper. Avstrija ima proti Turčiji pripravljeni križarici „St. Georg“ in „Szigetvar“. Rusija in Nemčija se ne udeležita blokade.

Napad na Fekim pašo

postaja vedno bolj skrivnosten. Nekateri trdijo, da je bil le fingiran, drugi pa, da je uprizoril napad Nedib paša iz maščevanja. Dejstvo je, da se smrtno sovražita Nedib in Fekim paša. Nedib paša je namreč povzročil, da je ukazal sultan znižati število taj-

nih policistov, a Fekim paša je povzročil da je sultan zopet prekllical svoj ukaz.

Nemci nevoljni na Turke.

Vzrok „kšeft“. Nemci so namreč pričakovali, da naroči Turčija pri nemških tvrdkah štiri rušilce torpedovk in zgradbo novega mostu iz Galate v Carigrad. A Turki so oddali dela tvrdki Creuzot. Nemško poslaništvo je vsled tega jako presenečeno in dela na vse kriplje, da Turki prekličejo oddajo del tvrdki Creuzot.

Sodnijska razprava zaradi napada na sultana

proti Belgijcu Jaurisu in njegovim skrivcem se v kratkem prične. Sodišče je ukazalo zapreti 16 oseb, izmed katerih so pa ušle žena Jaurisova in še tri druge dame.

Volitev norveškega kralja.

Norveška vlada je naznanila stortingu, da je ponudila norveške krono danskemu princu Karolu, ki je izjavil, da sprejme ponudbo, če bo izvoljen za kralja. Vlada predlaga za kralja letno apanažo 700.000 kron. „Vorl Land“ poroča, da bodo spremljevale princa Karola med vožnjo z Danskega na Norveško tudi nemške in angleške vojne ladje

Nemiri in upori v Rusiji.

Splošna stavka.

V Peterburgu sodijo, da je bilo proglašenje splošne stavke prenapljeno in bo stavka trajala k večjemu dva dni. Železniški in poštini promet z Nemčijo je zopet oviran, ker stavkajo železničarji varšavske železnice. V Peterburgu počiva delo vseh tovarnah in predilnicah, razun onih, ki delajo z angleškimi stroji. Peterburško prebivalstvo se boji delavstva, ki hoče izboljšati od vlade da d. Poljakom avtonomijo. Med delavci ni edinosti glede stavke, ker večina delavcev trpi bedo. Predvčeršnjim so se v več tovarnah pretepali delavci zaradi stavke. Mnogo bogatinov zapušča Peterburg. Stavkati so pričeli tudi finski železničarji. V Moskvo je odpotovalo iz Peterburga 60 agitatorjev, da vprizore v Moskvu splošno stavko.

Predvčeršnjim se je posvetoval v Peterburgu ministrski svet, kako bi z izrednimi sredstvi preprečili samovoljo socialno-demokratske stranke. Witte je izdal na vse delavstvo sledeči oklic: Bratje! Delavci! Pričnite zopet z delom! Opustite nemire! Imejte usmiljenje z vašimi ženami in vašimi otroci! Ne poslušajte slabih nasvetov! Car je ukazal, da mora posvetiti vlada posebno pozornost delavskemu vprašanju. Zato se ustanovi ministrstvo za trgovino in industrijo, ki ima namen ustanoviti pravično razmerje med delavci in delodajalci. Dajtenam čas, da storimo za vas, kar za morem storiti. Poslušajte me, kivaslijubi in vam želi dobro. — Tako Wite delavcem.

Včeraj se je posvetovala peterburška delavska organizacija, naj li traja stavka 8 ali 14 dni. V peterburškem delavskem mestnem delu so razobešene rdeče zastave z napisom: „Proč s smrtno kaznijo!“ „Proč z vojnimi stanjem!“ O delavskih nemirih poročajo iz Putilovih tovarnih in na kolodvoru Luga.

Rusko-Poljsko.

V Varšavi je zapovedal gubernator zapreti socialno-demokratske voditelje. Prognali so jih v Arhangelsk. Prepovedali so lista „Goniec“ in novi rusinski liberalni list. V vsih državnih zavarovalnicah so postavili namesto poljskih rusinske uradnike. V Sosnovicah je včeraj nastopale z vsilo vojaštvo. Shod železničarjev so razgnali kazaki s silo. Ob tej priliki je bilo

ubitih in ranjenih več oseb. Ustreljena je bila v Varšavi socialno-demokratska govorilnica Golde; v Libavi pa je bil ustreljen policijski činovnik Kluge, ker je baje hujškal proti ljudem.

V znak žalosti zaradi proglastitve vojne stanja so odpovedane vse zabave in tudi slavnost ob odkritju spomenika Głowackemu v Peterburg so došle tri poljske deputacije, a ker se je izjavil Witte proti avtonomiji Poljske, ostali dve deputaciji nista šli k Witteju.

Moskva.

Jako potrpi se bančni krogi v Moskvi. Trgovina je malone popolnoma uničena. Panika na moskovski borzi je večja, kakor je bila po izbruhu rusko-japonske vojske.

Vladivostok popolnoma uničen.

S Koreje poročajo, da je mesto Vladivostok popolnoma zgorelo. Uprniki so razrušili celo del utrdb z dinamitom. — Ubitih je četrtna častnikov. Prebivalstvo je brez strehe.

Kronstadt.

Uradno poročajo da je bilo ob kronštadskih nemirih ubitih 18, umrlo je pa na dobljenih ranah 8 oseb, ranjena sta bila 2 častnika in 81 mornarjev ter civilistov. Zgorelo je 5 hiš. Oplenjenih je bilo 6 častniških stanovanj, 143 trgovin in 9 vinotočev. Ustreliti nameravajo 8 častnikov, ki so s svojim postopanjem povzročili nemire. Mornarje krivice nameravajo malone vse pomiliti „Novo Vreme“ pa slika položaj nekoliko drugače. Pravi, da je zgorel najlepši mestni del in je bilo ubitih prvi dan 300 izgrednikov. Boje se lakote. Uprli so se vsi mornarji.

Trepova pisarna razpuščena.

Witte je sklenil, da razpusti policijski in orožniški odsek v carjevi palači. Trepova pisarna bo tako popolnoma razpuščena.

Za jude.

Witte namerava 15 milijonov rubljev razdeliti med svojce umorjenih judov. Berolinska judovska društva so darovala 130 tisoč mark za ruske jude, a njujorški judje so pa odposlali 1 milijon mark.

Deželni zbor kranjski.

(Seja dne 17. novembra.)

Boj za zapisnik.

Današnja seja se je pričela šele ob 11. uri. Deželni glavar naznanja, da se drži nekega starega sklepa, da se zapisnik bere v obeh deželnih jezikih.

Deželni glavar izjavlja: Leta 1869. je upravni odsek sklenil, da se zapisniki pišejo in odobri v slovenskem in nemškem jeziku. Ta sklep doslej ni bil razveljavljen, pač pa se je tekom let uživala navada da se je v eni seji zapisnik čital v slovenskem, v drugi seji pa v nemškem jeziku.

Proč z nemškim zapisnikom!

Dr. Krek po prečitjanju nemškega zapisnika izjavlja: V predzadnji seji smo pojasnili, kako stališče zavzemamo proti nemškemu zapisniku. Predlaga, da se slovenski zapisnik odobri, nemški pa ne! (Odobranje.)

Barbo izjavlja, da hoče ta predlog naredni mir kaliti, česar se mora vsak patrijot ogibati. Proti vsebini se ne protestira, torej je predlog „unzulässig“.

Dr. Krek se sklicuje na sklep zadnje seje. Zadržni je dal deželni glavar predlog na glasovanje, torej je stvar že v redu.

Barbo izjavlja, da je zadnjič bil prebran samo nemški tekst.

Nečuveno izdajstvo!

Dež. glavar pravi, da ima zbornica pravico glasovati o predlogu in dá predlog na glasovanje.

Za dr. Krekov predlog ustanejo vsi kat. narodni poslanci. Hribar in Božič tudi vstaneta, ostali slovenski liberalni poslanci sede. Tavčarjani v zbornici, tudi Pirc, poslanec narodnega Kranja, ki je včeraj tako v Kranju skakal, je ostal na hodniku deželne-zbornice dvorane. Ogorčeni klici: Ferjančič sedi! Majaron sedi! Ferjančič zmigne z ramami, Majaron vstane. Klici: Večina!

Poslanca Supančič in Grasselli nočeta vstati in sedita v družbi nemških poslancev. Klici na Ferjančiča: Saj ne boš kljub temu več avanziral! Ta preklja se bo še posušila!

Deželni glavar proglasi, da je predlog dr. Kreka z večino glasov sprejet.

Nepopisno navdušenje med katol. narodnimi poslanci in na galeriji burni „Živio“ klici.

Poslanci Tavčar, Pirc, postojinski Arko pridejo potuhnjeni v zbornico. Klici: „Kje imate grablje?“

Dež. glavar svari galerijo.

Časopisje v zbornici.

Zapisnikar prebere razne peticije in prošnje. Nato vstane dr. Susteršič in stavi na deželnega glavarja sledeče vprašanje: Sirijo se vesti, da kat. narodna stranka prosi vlado, naj bi zaključila že 18. t. m. zasedanje deželnega zbora. To sem tudi bral v nekem ljubljanskem časniku. Sklicujem se na zastopnika dež. vlade, da to ni res. Izjavljam, da je absolutna laž, da bi kat. narodna stranka prosila, naj bi se zasedanje dež. zbora zaključilo 18. t. m., ali sploh kedaj. Mi želimo, da dež. zbor zboruje. Mi nimamo nobenega povoda za tako prošnjo. (Odobranje pri kat. narodnih poslancih. Klici naših poslancev: Vsak dan naj bodo seje!)

Prašam g. deželnega glavarja če hoče v zapisniku današnje seje zabeležiti to našo izjavo.

Hribar pravi, da je bilo v nekem drugem časopisu poročilo iz šolskega odseka. Očitalo se mu je, da je nekako dejal, da bo primanjkljaj manjši, če bo obstrukcija dalje trajala. Ali je načelnik šolskega sveta pripravljen dati popravek v tisti list, ako smatra dotični list za tako važen. Tisto poročilo je moral pisati neki poslanec.

Barbo kot načelnik šol. odseka pravi, da mora odgovoriti na to Anklage (Smeh). On ne smatra dotični list za tako važen, da bi dal popravek. (Se večji smeh.)

Nemško-slovenska zveza obstruira proti volivni reformi.

Zbornica, ki je pričakovala, da bo sedaj prišla v razpravo prva točka dnevnega reda: poročilo ustavnega odseka o volivni reformi, je bila presenečena z naznanilom dež. glavarja, da so mu došli trije nujni predlogi.

Baron Apfaltrern in tovariši so vložili nujni predlog, naj se c. kr. kmetijski družbi dovoli za leto in bodeče leto po 7000 K podpore.

Dr. Tavčar in tovariši nujno predlagajo, naj se mestni občini Rudolfovo dovolijo vedovodne naklade; dalje naj deželni zbor odobri pri oženi načrt zakona, za katerega naj deželni odbor izposluje najvišjo sankcijo.

Grof Barbo in tovariši nujno predlagajo: 1. Dež. uradnikom in uslužbencem naj se s 1. okt. 1905. dovolijo draginjske doklade; o tem naj fin. odsek poroča v 3 dneh.

Apfaltrern hoče utemeljevati nujnost svojega predloga.

Dr. Susteršič: Prva točka današnjega dnevnega reda je poročilo o volivni reformi. To je najnujnejše za naš narod! Za to smo bili presenečeni, da smo videli na mizi dež. glavarja danes trinujne predloge od strani večine. To pomenja obstrukcijo od strani večine. Mi se obstrukcije proti volivni reformi ne bomo udeležili, zato se tudi debate o tej nujnosti ne udeležimo, pač pa bomo glasovali za nujnost, da bo stvar prej rešena. (Odobranje.)

Posl. Hribar pravi, da današnji predlog njegove stranke ne pomenja obstrukcije in je stavljen predlog le, ker je res nujen. (Klici: Kdor še ni videl izdajstva nemško-slovenske zveze, ga danes vidi! Zavednost slovenskih mest vam bo že poplačala!)

Nujnost Apfaltrernovega predloga je soglasno sprejeta. Baron Apfaltrern zahrešči: Bravo! Katoliško narodni poslanci se mu smeja. Klici: „Kako je vesel!“

Dolgočasno branje nemškega barona.

Baron Apfaltrern nato prične utemeljevati svoj predlog. Bere dolgočasno, najbrže od kega drugega sestavljeno poročilo o veleposestnikih „Viehzucht.“ Klici: „Bere, saj govoriti ne zna!“ Predlaga naj se njegov predlog izroči finančnemu odseku. Ob tride rt na 12 baron prebere o konca svoj spis. Klici: „Sape mu je že zmanjkalo!“ Zbornica sklene izročiti predlog finančnemu odseku. Apfaltrern zopet veselo kliče: „Bravo!“

Tavčarjev nujni predlog.

Zapisnikar čita Tavčarjev zgoraj omenjeni nujni predlog V predlogu je obsežena neka tiskana slovenska in nemška razprava, katero zapisnikar čita skoro četrt ure.

Tavčar utemeljuje nujnost prav kratko ko vidi, da nima dovolj sape, da bi ugnal naše poslance. Nujnost sprejeta — Apfaltrern: Bravo!

Tavčar predlaga, da se izroči predlog finančnemu odseku. Se zgodi. — V Tavčarjevi loži se pojavi Brce.

Barbov nujni predlog.

Barbo utemeljuje nujnost svojega predloga in pravi, da mora odgovoriti „den Herrn von der katoliška narodna stranka“, da ravnokar razpravljeni predlogi niso obstrukcijski predlogi, ampak da večina lahko smatra za nujno to, kar ona hoče.

Nujnost je bila sprejeta; po Barbotovem

meritem utemeljevanju je bil predlog izročen finančnemu odseku.

Volivna reforma na dnevnem redu.

Na vrsto pride poročilo ustavnega odseka o volivni reformi. Poročevalec dr. Susteršič.

Ustavnega odseka poročilo o volivni reformi

se glasi:

Zbornica je v svoji seji dne 7. nov. t. l. priznala nujnost predlogu dr. Susteršiča in tovarišev, meredemu na to, da se deželni red in deželni zbor volilni red za vojvodino Kranjsko izpremeni na temelju načel splošne in enake volilne pravice. Zajejdo je visoka zbornica ustavnemu odseku naročila, da poda svoje poročilo v najkrajšem času.

Isti dan je visoka zbornica priznala nujnost predlogu poslance Ivana Hribarja in tovarišev sledeče vsebine:

Da se uveljavi polnopravnost vseh državljanov in odpravijo krivice sedanjega na privilegijih slonečega volilnega reda, po katerem se državni zbor ne more smatrati za zastopstvo, ki bi odgovarjalo številnej jakosti posameznih narodov, pozivlje se vlada, da kar najprej mogoče predloži državnemu zboru načrt zakona o taki izpremembi državnoborskega volilnega reda, ki bode sledela na načelih splošne, neposredne, tajne in enake volilne pravice, ker je le potem mogoče pričakovati volivne reforme tudi za deželne zbore na istej podlagi. Vsekakor pa vsak volilni red obsegaj tudi najboljše garancije za resnično svobodo volitev in zlasti tudi zoper zlorabo vere in cerkve v volilne namene.

Ustavni odsek se je pečal s tema predlogoma v svoji seji dne 9. novembra t. l.

Odsek se je po svoji večini izrekel za načela splošne, enake, neposredne in tajne volilne pravice take za deželni, kakor za državni zbor in je smatral za umestno, bistveno vsebino obeh zgorajšnjih nujnih predlogov združiti v en sgm predlog. Odsek je pa tudi smatral kot potrebno, v svojem poročilu izrečno poudariti, naj bi se z načelom splošne in enake volilne pravice spojil proporcijonalni sistem, po katerem bi tudi manjšine v volilnih okrajih prišle do primerne veljave.

Odsek ni mogel prezirati okolnosti, da utegne uresničenje take radikalne izpremembe volilnega reda zadeti ob nepremagljive težkoče v kompetentnih zakonodajnih zborih in smatral je kot umestno, tudi za ta slučaj staviti primeren nasvet. Uvaževal je, da sedanji deželni kakor državnoborski volilni red sionita na ces. patentu z dne 26. februarja 1861., državnega zakonika št. 20, koji osnovni zakon je bil oktroiran za časa Schmerlingovega ministristva. Dvoma torej biti ne more, da se istim potom oktroiranja tudi lahko izvede od večine odseka zaželjena volilna reforma.

Ustavni odsek predlaga:

Visoki deželni zbor naj sklene:

1. Deželni zbor se izreka za načelo splošne, enake, neposredne in tajne volilne pravice pri volitvah v deželni zbor in v poslansko zbornico državnega zbora, ter uvideva nujno potrebo, da se izvrši čimprej volilna preosnova, ki oživetvori označena načela.

2. C. kr. osrednja vlada se pozivlje, da nemudoma predloži državnemu zboru zakonski načrt v pod 1. označenem smislu.

3. C. kr. vlada se pozivlje, da nujno izdela zakonska načrta o izpremembi deželnega reda in deželnega volilnega reda v pod 1. navedenem smislu in ju predloži deželnemu zboru, ki naj se baš v svrhe sklepanja o teh zakonskih načrtih skliče v izredno zasedanje vsaj meseca januarja 1906.

II.

Za slučaj, da bi nujno oživetvorenje označene reforme parlamentarnim putem izkazalo se kot nemogoče, se c. kr. osrednja vlada pozivlje, nasvetovati na najvišjem mestu, da se sedanji deželno- in državnoborski volilni red, ki sloni na oktroiranem februarjem patentu iz l. 1861., potom najvišje odločitve razveljavi in istim potom uvede za državni in deželni zakonodajni zastop nov volilni red po načelih splošne, enake, neposredne in tajne volilne pravice.

III.

C. kr. osrednja vlada se pozivlje skrbeti za to, da se v vsakem slučaju, enodobno z oživetvorenjem novih volilnih redov uveljavi tudi poseben zakon v osiguranje popolne volilne svobode vsakega k volitvi upravičenega državljana.

Dr. Susteršič utemeljuje.

Dr. Susteršič pravi: Avstrija je bolna, ker je konstitucionalizem bolan, bolan pa je, ker je zasnovan na napačni podlagi. Ko je cesar dal ta konstitucionalizem, se mu je svetovale, storiti krivico. Bistvo konstitucionalizma je, da se oblast deli med cesarjem in ljudstvom, pri nas je pa vladar delil oblast le s privilegiranci.

Iz tega se je storilo zlo, ki je spravilo državo na rob propada. Široke mase ljudstva

parlamenta, ki je bil zasnovan na krivico, niso mogle spoštovati. Parlament, ki hoče kaj pomeniti, mora biti zasnovan na širokih masah ljudstva. Ugled parlamenta je vedno bolj padal, čimbolj je rastla izobrazba in politična zavednost ljudstva, ker parlament ni bil nikdar zastopstvo ljudstva, ampak le privilegirancev. S politično zavednostjo je ljudstvo pričelo sovražiti ta parlament. A tudi na zgoraj je izgubljal parlament ugled, ker ni imel poguma in trdne volje, katera je parlamentu potrebna. Parlament se je klanjal vsaki vladi, ki so bile vse po vrsti oktroirane parlamentu. Vlade so se igrale s parlamentom skozi desetletja in redko se je zgodilo, da si je upal parlament vreči kako vlado; to se je pa zgodilo le takrat, kadar je hotela kaka vlada odpraviti kake egoistične interese privilegirancev. (Klici: Tako je!) Kakor je ginila moč parlamenta, tako je naraščala moč birokracije, tako da pri nas ne vlada cesar Franc Jožef, ne vlada, ampak birokracija v celoti. (Posl. Jaklič: Dovolj žalostno!) Tako se Avstrija sedaj nabaja v kritičnem položju, v katerem je treba odločnega dejanja na eno ali drugo stran.

Tako ne gre naprej! Parlament nima notranje etične moči reorganizirati sebe, državo, ker je zasnovan na neetični, nemoralni podlagi, na privilegijih.

Po našem prepričanju je le eno sredstvo (d pomoči tem razmeram: datiresnični konstitucionalizem s splošno in enako volivno pravico! To je edino prava pot! S sedanjim parlamentom ni mogoče izhajati. Ali hočete absolutizem? To bi bila največja napaka, bi bila veda na mlin najradikalnejšim elementom. Edino logična rešitev je: Razvoj konstitucionalizma v demokratičnem smislu. Edino tako moremo priti do zdravih razmer.

Govori se mnogo o potrebi dinastičnega čustva, o patriotizmu. — To je temelj vsakemu zdravemu konstitucionalizmu. Patriotizem pa moramo iskati ne samo pri višjih, ampak tudi v širokih masah ljudstva. Visoki uradniki se lahko patrijotični, saj jim vedno padajo debrote za njihov patrijotizem. Udeležiti se jim je treba le kakega dineja in posledica je: red za zasluge, katere pa ljudstvo zaman išče. — Toda od patriotizma narodnega moža je odvisen blagor države! Ta patrijotizem je velike več vreden, ker ne služi časti, dostojanstva redov, križce, to je patrijotizem, ki pride iz srca! Ako se pa bode godilo tako dalje kot doslej, če bodo ljudstvu plačevali patrijotizem s tem, da mu odrekajo sodelovanje pri zakonodajstvu, potem se patrijotizem vedno bolj slabi in končno utegne država stati pred dejstvom, da bode ljost o sovražilo državo. Do tega pa ne sme priti. Ljudstvo v državi je politično zrelo; kdor drugače trdi, ljudstva ne pozna. Iz teh vzrokov je popolnoma umestno kar predlaga ustavni odsek, naj se dež. zbor izreče za splošno in enako volivno pravico.

Ustavni odsek se je izrekel za proporcijonalni sistem in je sklenil, naj se to sprejme v utemeljevanje. Za tak sistem je bila v odseku velika večina. Tak sistem je najboljša regulacije proti brutalnosti št. vilk: vsaka manjšina pride do zastopstva, ki ji po številu gre! Če bi 1000 glasov imelo voliti 5 poslancev, in večina dobi 600 glasov, dobi večina 3 poslance, manjšina pa s 400 glasovi 2 poslance. Tak sistem kaže najboljšo podobo volje narodove. Priporoča, da zbornica preide v podrobno debato o predlogu ustavnega odseka. (Odobranje.)

Stališče nemških veleposestnikov.

Grof Barbo izjavlja, da je stališče njegove stranke jasno. Izjavlja začudenje, da se dež. zboru priporoča oktroiranje, kar bi bilo „Verletzung der Gesetze“. Veleposestniki se ne bodo udeleževali o tem nadaljnjih razprav in smatrajo za „unzulässig“, da bi se v njihovi odsotnosti o tem kaj sklepalo. (Veleposestniki odidejo iz zbornice. Dr. Susteršič kliče: Pa kar za vedno zunaj ostanite!)

Dež. glavar izjavlja, da za predlog ni treba kvalificirane večine.

Dr. Krek govori.

Nato je pričel govoriti dr. Krek. (Nekaj veleposestnikov se pokaže v deželnozbornski loži.)

Dr. Krek izjavlja: Boj proti enaki volivni pravici je a n a h r o n i z e m. Individualna enakost pred, to je pod zakonom, ki jo priznava ustava, zahteva tudi individualno enakost nad zakonom.

Enakosti pred zakonom ni, če imajo pri zakonodaji nekateri predpravitve. Vse, kar se govori proti enaki volivni pravici, spada v predustavno dobo, anarhoniistiško je. Tudi grofu Barbu velja to.

Drugje se pa da še morda zagovarjati, da je ta anarhoniizem legalen, ker je v sedaj veljavni ustavi priznan. V kranjskem deželnem zboru je pa anarhoniizem boja proti enaki volivni pravici tiranski in protustaven.

Naš deželni zbor je namreč štirikrat sklenil temeljite izpremembe volivnega reda, namreč l. 1866., 1867., 1869. in 1871. A te izpremembe, ki bi bile položaj v deželi popolnoma predrugačile, niso dožele potrjenja.

Ko bi se ne bile našemu deželnemu zboru kršile ustavno zajamčene pravice, bi danes ne imeli tega anahronistiškega nasprotstva proti zahtevi splošne in enake volivne pravice.

Dokaz za predprave veleposestva je le v cesarskem patentu dne 26. svečana leta 1861. Dne 20. vinotoka 1860 se je zagotovila avstrijskim narodom ustava. Svečanov patent je v popolnem nasprotju z načeli, ki so se v vinotoku diplomati postavili. Deželni zbori bi morali postati vir konstitucijskega zakonodajstva. Svečanov patent je pa ustanovil centralizem. Vrh tega je Schmerling, očj njegov, kurije razdelitev med nje in razdelitev volivnih okrajev tako uredil, da bi se nemškimi liberalcem povsod zagotovil odločilni vpliv. Slovani, pa tudi protiliberalni Nemci so najodločnejše takoj ob začetku protestirali proti krivicam tega patenta.

Po nekaterih deželah so se kmalu uveljavile po deželnem zboru važne izpremembe. Tako je n. pr. Goriško veleposestniško kurijo izpremenilo v kurijo najvišjih davkoplačevalcev. Ta izprememba je dobila cesarsko potrjenje. Tudi v Dalmaciji in Istri imajo samo kurijo najvišjih davkoplačevalcev.

Ko je kranjski deželni zbor trikrat to sklenil, naj bi namreč vsak, kdor plača 100 gld direktnega davka, volil v veleposestniško kurijo, se je temu sklepu trikrat odreklo potrdilo. A niti odgovora ni dobil deželni odbor, zakaj se zakoni za razširjenje volivne pravice niso potrdili.

Kriva je vlada. Kontinuiteta krivde velja tudi za sedanjo vlado. Zato imamo pravico zahtevati oktroi. Ta naj odpravi krivico.

Ko bi se bil deželni zbor organsko razvijal, bi danes sklepali brez nasprotstva. Veleposestvo ni hotelo organskega razvoja.

Znameniti so bili dr. Krekovi citati iz prejšnjih deželnih zborov. Dr. Vošnjak je v tej zbornici izjavljal, da je naš deželni volivni red krivčen in da je bilo mogoče to izumiti le možu, ki je hotel slovensko večino pritiskati. Pri nas se je že takoj kršila pravica dež. zbora, ko se je slovenski večini prvič imenoval nemški glavar.

Naj bi mi ne bili manj razumni rodoljubi, kakor so bili predniki naši! Dr. Costa je govoril l. 1867. v tej zbornici proti zastopništvu interesov in da bi bile bolj pametne, da bi bile koristi dežele zastopane po splošni in enaki volivni pravici.

Citira dr. Toman, za demokratični vol. sestav, citira dr. Zarnika iz l. 1869., ki je dajal v tej zbornici:

„Jaz rečem, da ravno ta popravek našega volivnega reda je na demokratični podlagi zidan in je dokaz pravega liberalstva; v tem je ravno zmaga občaslovanska, ako se gledjemo na tleh demokracije, a ko uvažamo v prakso pravi liberalizem in se ogledjemo liberalizmu v puhlih, praznih fraz protivne stranke

Dr. Toman je l. 1867 v dež. zboru dejal:

En sam dokaz bi bil jaz rad slišal od čestitega gospoda barona Apfaltrerna, en sam dokaz, da bi bili veliki posestniki le enkrat v pretečenih šestih ali sedmih letih en predlog stavili, kateri bi bil v dotiki z velikim posestvom, da bi bili enkrat deželnemu zboru dokazali, da veliko posestvo ima svoje potrebe, svoj značaj, da ima svoje naloge, pa v vseh šestih ali sedmih letih nismo ne enega samega predloga slišali, kateri bi bil velikemu posestvu v potrebno varstvo, v krilo velikega posestva. To je resnica! — Danes po 30. letih imamo isto izkušnjo.

Znamenito je tudi to, da se je v tisti dobi ločilo veleposestvo, ki je bilo našemu narodu zvesto, od tistega ki mu je bilo nasprotno. Dr. Toman je l. 1867 govoril:

„Da je veliko posestvo važno za „obrotno, industrijo“, je nadalje rekel gospod predgovornik. To je res in želim, da bi to tudi pri nas bilo, ali sploh to pri nas ni. In glejte, ravno na naši strani sedi en veliki posestnik, on je eden naših, ki je veliko storil, ja, ki je največ storil, kar se tiče „obrotne in poljedelstva“ in on vendar ne zahteva takih predprav za svoje veliko posestvo in upam, da bode rad glas dal, da vsak posestnik ki 100 gld plačuje davka, naj ima pravico voliti kakor veliki posestnik v deželni zbor.“ — Ta mož je bil grof Barbo. (Cujmo!)

To je najboljši odgovor g. predgovorniku — in njegovemu snu!

Zanimivo je iz teh debat si razločiti, kako so se branili takrat veleposestniki. Malenkostni ugovori njihovi proti reformi dež. vol. reda spravijo človeka v zadrego: pobijali so predloge s kompetenčnega sta-

lišča, češ, da je to prepuščeno sklepati drž. zboru. Baron Apfaltrern je govoril takrat, da je veleposestništvo konservativen element (Sme)! In je dejal, da ima veleposestvo „pomirjevalno nalogo“ (Sme). Dr. Susteršič: Schwegel, star Jakobinar, kot angel miru! Pri nas je bilo veleposestvo tisto, ki je delalo nemir v deželi, ki je pobijalo vsake najmanjšo pravico slovenskemu narodu. Veleposestvo je imelo vedno tako „pomirjevalno“ nalogo, da je bilo vedno pripravljeno dati zausnico kat. nar. poslanca tudi l. 1902 pri volitvah v odseke. Če bi mogla, bi ta gospoda pridejala še novih zausnic. Teh zausnic pa ne bodo več dajali, ker nimajo na naši strani nikogar, ki bi jih držal. Veleposestniki vodijo svojemu narodu nezvesti janičari!

Obstrukcija, ki smo jo tu vodili, je bila naša sveta dolžnost, če smo hoteli izvršiti to, kar so zahtevali naši predniki.

Ce mi zahtevamo oktroi, zahtevamo to, kar bi se nam že moralo dati, ako bi se ustava ne bila kršila. Privilegije veleposestnikov imenujem o mi usurpirane krivice! Nimate bolj hinavskega imena, nego je ime „ustavoverna stranka“. Citira Kürnberggerja o veleposestvu:

Sie bemächtigen sich der Stelle und Amtes, und sprengen, wenn nötig, verfassungstreue Himmel u. Erde in die Luft, um den Besitz ihrer Gewalt zu behaupten. Sie wissen, um was sie spielen. Entweder die Galgenleiter oder die Rangleiter zum Baron! — Entweder den Strick oder das Ordensband!

(Dr. Susteršič: To so najbolj za nič ljudje v celi državi.) Schöffel pravi v svojem delu: „Erinnerungen aus meinem Leben“ o parlamentu: „Gesellschaft zahnte er alter heulender Weiber“.

Govornik ne bo govoril o poročnem zistemu, ki ga je sklenil ustavni odsek. Imajo ga že v Italiji in Srbiji, kjer se je prav dobro obnesel. Po tem zistemu bo tudi manj mečna stranka prišla v zbornico z nekaterimi poslanci. Govornik si naravnost želi kontrole od strani dobre organizovane svobodnemislelne stranke.

Vsak svobodemislelec mora biti za splošno in enako volivno pravico. Če pod klerikalizem razumevate nadvlado duhovskega stanu, to s splošno in enako volivno pravico pade. Tudi privilegiji višjih duhovnikov bodo odpravljeni s privilegiji plemičev. Če katolicizem potrebuje privilegije, če je take slab, da potrebuje državne pomoči potem tak katolicizem mora propasti! Če bo kdo etičkih načel iskal, bo pa našel, da temu odgovarja v prvi vrsti katolicizem. V tem vidimo mi zmago svojih idej, ki je mogoča le na tleh popolne političke svobode.

Končuje: Mi hočemo, da se abstraktni pojem države in dežele izpremeni, da vsak posameznik dobi volivno pravico. Pravice ljudske so višje nego privilegiji! Bogu kar je božjega, cesarju kar je cesarjevega, ljudstvu. kar je ljudskega. (Burno odobravanje med kat. narodnimi poslanci in na galeriji.)

Poslanec dekan Arko izjavlja, da bi volivna pravica pomirjevala delavske sloye, ker bi sami imeli tudi besedo pri upravi. S sedanjim sistemom se širi le nezadovoljnost. Govori o pravičnosti poročijalnega sistema, ki tudi manjšinam zagotavlja zastopstvo. S predloženo volivno reformo smo veliko storili za pomirjenje sedanjega razburkanega socijalnega stanja.

Poslanec Demšar pravi, da se oglasi k besedi kot poslanec kmetov, izvoljen na programu splošne in enake volivne pravice. S tako reformo se morajo zboljšati razmere. Kar se je naredilo pri nas, naredilo se je takorekoč s silo, s svojimi žulji je moralo ljudstvo vse storiti. Tako znajo gospodariti ljudje, ki vladajo s predpravkami.

Kake krivice so se nam godile pri novi železnici! Naštevaj kriče krivice tudi glede vožnje pri tej železnici. Pravijo, da mi hujskamo ljudstvo. — Ce bi se ne uprli proti krivicam, ki se nam gode, bi slepili ljudstvo.

Pri nas niti kmečki župan nima nič pravice, ima jih vse kak mlad uradnik. Taki gospodje nas klasificirajo: tisti župan, ki z ljudstvom drži, je pri teh gospodih zapisan v črno knjigo. Omenja več slučajev, kako ljudi šikanirajo, nepotrebne žganjarije pa puste napravljati. Pravite, da bodo hlapci tudi imeli volivno pravico. Nam se hlapcev ni treba bati. Marsikak kmet bi bil vesel, če bi sploh hlapca mogel imeti. Slabejši kot sedaj za kmečki stan ne more biti. Upamo, da se po splošni in enaki volivni pravici zboljšajo razmere.

Dr. Schweitzer. Pravi, da koraka veleposestnikov ne smatramo za utragičnega. Dr. Krek je dokazoval, da veleposestniki pred 30 leti niso razumeli potreb časa. Danes so pokazali, da se do danes niso nič naučili. G. veleposestniki pravijo, da z nami revolucijonarji ne bodo sedeli v zbornici. Predlog ustavnega odseka pa ni prav nič revolucijonaren. To

očita se se glasi kakor ovajanje na zgoraj, za načelo splošne in enake volivne pravice so se izrekli n. pr. tudi knez Fürstenberg baron Mersey. Vi pravite, da mi delamo iz strankarskega egoizma, kaj pa je današnji korak veleposestnikov? Pravite, da ne zastopamo koristi kmetov.

Če bodo hlapci volili s kmeti, se le okrepi kmetijski element in agrarne težnje in napravi ravnotežje z industrijskim delavstvom. Govori proti kurijalnemu sistemu. Mi nismo proti interesnemu zastopstvu, a tako kot je v sedanji zbornici, ni za nič V kuriji veleposestva so industriji, najbolj zanimiva sta pa gospoda zastopnika trg. zbornice: morata zastopati veliko industrijo ob enem pa malo obrt. Socijalni demokratje so z voditejem svoje deputacije zastopnikom trg. zbornice le dokazovali, kako nevzdržljiv je sedanji volivni sistem. Sedanji zastopniki interesov so karikature zastopnikov interesov in če že splošna in enaka volivna pravica drug zega ne naredi, kot da to odpravi, je že nekaj. Govornik občuduje politično zasplost tistih, ki mislijo, da bodo mogoče sedanje razmere še dalje trajale. Če bodo veleposestniki v novih razmerah hoteli imeti kak vpliv, bodo morali stopiti med ljudstvo, a barona Schwegla si ne moremo misliti sredi kakega ljudskega shoda. (Dr. Susteršič: V Aleksandriji). Dr. Schweitzer upa, da narodno napredna stranka ne bo glasovala proti predlogu ustavnega odseka.

Hribar pravi, da se omeji na kratko izjavo. Nar. napredni klub bo glasoval za resolucijo I. za prvi oddelek, kakor je stavljen, tudi za drugi oddelek. Vsa znamenja kažejo, da bo vlada predložila drž. zboru primerne predloge. Tudi za tretji oddelek točko I bomo glasovali in tudi za III. predlog, ne bomo demopaglasovali za II. predlog za oktroi. Meni, da bi bil oktroi nevarnost za Slovence, kajti čuje se, da vlada pripravlja volivno reformo, ki ne bi bila za Slovence ugodna.

Dr. Susteršičev sklepni govor.

Poročevalec dr. Susteršič izjavlja, da bi želel, da grofa Barbota in njegovih somišljenikov nikdar več ne vidi v zbornici. Glede oktroiranja sta se srečala Barbo, ki zastopa nemštvo in protestira v ime svobode, in napredni radikalni Sloven Hribar. Ne vem, če se v pravem razlogu ne srečata prav. Kdor resno hoče splošno in enako volivno pravico, mora biti eventuelno za oktroi, ker sicer ne pridemo v dež. zboru do splošne in enake volivne pravice. 10 zastopnikov kakih 50 veleposestniških volivcev se vstavi tej reformi in njihova volja bo obveljala.

Zato pa smo za oktroi. Vi pravite, da oktroi ne bo nam prijazen, v isti sapi pa pravite, da je oktroi iz leta 1867. bil nam Slovanom v škodo. Noben oktroi, ki vsebuje splošno in enako volivno pravico, ne more biti zdaj škodljivejši za Slovence! Ali morejo v sedanjih razmerah merodajni krogi čakati do trenutka, da se razmere zboljšajo, kar je izključeno? Do oktroi bodo prisiljeni in bolje je, da se oglasimo za oktroi ljudskih pravic, nego da se izvrši kak absolutistični oktroi, ki bi bil res Slovanom v škodo. Sedanja ustava je oktroirana, je protizakonita. Naj bi gospodje predlagali, naj se skliče ljudski parlament po splošni in enaki volivni pravici, in naj tak parlament določi novo ustavo. Ker se tak predlog ne stavlja, smo za oktroi, ker sicer nimamo upanja, da bi se razmere v tej zbornici izpremenile.

Grof Barbo je zadnjič opetovano povdarjal, da je obstrukcija prišla v drž. zbor, ko je došla v parlament peta kurija. Kdor je čital poročila, ve, da niso bili zastopniki pete skupine, ki so uvedli obstrukcijo v drž. zbor; bili so zastopniki starih privilegijev — Schönererijanci, kateri so sledili nemški liberalci in nacionalci in l. 1897. je pa podpiral to obstrukcijo baron Schwegel z ustavovernim veleposestvom. Ti gospodje so pričeli obstrukcijo. Saj imamo še steno grafične zapisnice o seji pred padcem grofa Badenija. Čita zapisnik, ki potrjuje njegove trditve. Škandali so bili na levi strani, kjer sedé somišljeniki grofa Barbota in mestnih skupin. In zastopnik ustavovernega veleposestva si upa trditi tu, da so zastopniki pete kurije uvedli obstrukcijo. To je obrekovanje. Vsekakor bi bil moral grof Barbo biti bolj poučen.

Govorilo se je o zastopstvu in interesov. Najboljša zastopnica interesov je splošna in enaka volivna pravica. Najslabši zastop interesov je kurijalni zistem.

Sklepa izvajanja in prosi, da zbornica preide v podrobno debato.

Sprejeto.

Glasovanje.

Dr. Susteršič čita predloge. Razven za točko o oktroi glasuje za vsa zbornica, v kateri so samo slovenski poslanci, za oktroi glasujejo

katoliško-narodni poslanci, in je torej tudi tatočka zvečino sprejeta. Predlog je bil sprejet tudi v drugem intretjem branju. Navdušeno, dolgo časa trajajoče ploskanje in „Živio!“-klici na galeriji.

Belokranjska železnica.

Poslanec Pfeifer utemeljuje svoj v „Slovencu“ že priobčen predlog o belokranjski železnici. Predlog je bil odkazan upravnemu odseku.

Prihodnja seja.

Konec seje je bil ob pol 3. uri pop. Prihodnja seja bo jutri ob 10. uri dopoldne z naslednjim dnevnim redom:

Utemeljevanje samostalnega predloga g. poslanca Ivana Hribarja in tovaršev gledé oprostite po potresu poškodovanih poslopij od deželnih priklad, poročilo finančnega odseka o nujnem predlogu poslancev dr. Šusteršiča. Povšeta in tovarišev o pooblastvi deželnega odbora, da sme zagotavljati deželne prispevke za vodovodne zgradbe in uravnave rek (k prilgi 38 in 39). volitev deželnega odbornika iz kurije velikega posestva, poročilo deželnega odbora o tem, da voli deželni zbor 4 člane in 4 namestnike v pridobinsko deželno komisijo za Kranjsko, potem 8 članov in 8 namestnikov v prizivao komisijo gledé osebne dohodnine za Kranjsko. poročilo finančnega odseka o zakonu za osuševanje ljubljanskega barja.

Onevne novice.

Edinost liberalnega kluba razbita. V današnji seji dež. zbora se je pokazala popolna razbitost narodne napredne stranke. Dr. Krek je predlagal, da se nemški pisnik ne odobri. Poleg katoliško-narodnih poslancev so glasovali za ta predlog posl. Hribar, Božič in Majaron. Pri vratih — v kuloarju (torej zelo na varnem)! — stala poslanca Tavčar in Piro. A proti so glasovali poslanci Graselli, Zupančič in dr. Ferjančič. Klavrna je taka stranka! Dežmaneve grablje so njihova zastava!

Veleposestniki v obstrukciji. Danes so začeli volivno reformo obstruirati veleposestniki. Pred nekaj dnevi je pokazal baron Apfaltrern, da zna uganjati „lärmende Obstruktion“, danes je začel tehnično. A hitro so bili pri kraju. Ta večina je sploh že popolnoma nesposobna.

Kongres jugoslovanskih časnikarjev in književnikov. V nedeljo 19. oktobra otvori se v Belgradu kongres jugoslovanskih časnikarjev in književnikov. Ta kongres sklicuje „Srpsko književničko društvo“ brez sporazuma s srbskimi časnikarji in njihovima 2 društvmoma in so vsled tega srbski časnikarji sklenili, da se ne udeleže tega kongresa. Isto so sklenili tudi mlajši književniki, ker starejši „književniki“, ki so si ta naslov dali sami, a za seboj nimajo nobenega književnega dela, hočejo tudi ta kongres izrabiti v svoje osebno korist. Za to kongres ne bo mogel biti ono, kar bi moral biti, a srbski dnevniki mu ne bodo posvetili ni ene besede. In tudi sicer ta kongres ne more biti ono, kar bi moral biti in sicer že zato ne, ker še ni objavljen program njegovega dela, ki ga mi v Belgradu nepoznamo in ako kongres traja 2—3 dni in bi došlo veliko slovanskih gostov, bi bilo potrebno, da je vse, kar se kongresa tiče objavljeno že 2 meseca poprej, kakor se je to zgodilo ob drugih sličnih prilikah. Vsled tega bodo srbski časnikarji na spomlad sklicali v Belgrad v istini prvi jugoslovanski časnikarski kongres.

— Hudorje v Novem mestu.

Iz Novega mesta se nam piše: Včeraj ponoči proti jutru je nastala strašanska vihra. Vmes je bliskalo in gromelo prav kakor po leti in vendar je toplomer kazal le +5 stopinj C. — Po hudem naliivu je proti poznemu jutru nekoliko odnehalo a potem kmalu nadaljevalo in držalo v malih presledkih celi dan. Najhujše zlasti v znožju gora je bilo, kakor včeraj tudi danes okrog 2. ure pop. Culo se je zamolklo gromenje. Novo mesto samo je bilo le deloma prizadeto, toliko bolj pa so trpeli kraji na vzhodni in južni Dolenjski.

— Povodenj zopet narašča.

Iz Novega mesta se nam piše: Vsled preobilnega dežja je šele komaj nekoliko vpadla

voda zopet zdatno narasla in bati se je — ker je ozemlje čez in čez z vodo prepojeno, še večjih in nevarnejših povodnji, kakor so bile zadnje čase.

— **Umrl** je danes Valentin Kurent, posestnik v Prevojah rojen l. 1817. Biserne peroko je imel pred 2 leti, torej je bil 62 let poročen. Za njim žaluje soproga stara 85 let in 8 otrok. Rodbini naše iskreno sožalje!

— **Samoumor.** Pri Koprivnici na Kočevskem se našli obešenega v gozdu 44 letnega italijanskega delavca Angela Gasperini iz Bologne.

š **Zopet potres.** Včeraj, 16. t. m. ob pol 2. uri jutraj je bil zopet potres v Rajhenburgu. Sunk je trajal le par sekund, a je bil precej občuten. Ker okoličani nad 2 uri od Rajhenburga oddaljeni nič ne vedo o potresih, se zdi, da je ravno Rajhenburg središče vseh teh potresov.

š **Za splošno in enako volilno pravico.** Iz Trbovelj se nam poroča: Obe slovenski delavski društvi priredita v nedeljo, dne 19. t. m., popoldne manifestacijo za splošno in enako volilno pravico. Ob pol 4. uri se zberejo delavci pri Forletu na Vodačar odhodno k godbo na čelu v Žagarjevo gostilno v Trbovljah, kjer nastopijo različni govorniki med njimi tudi g. Rbek iz Celja.

— **Mošt razgal sod 12 vedrov.** G. Jos. Košček, posestnik, gostilničar i. t. d. v Novem mestu dobil je pretečeni teden vino od blizu Gorice. Prijavil je seveda uradu vžitinske naklade in prišli so mu — „zadacat“. Ali dasiravno je gosp. Košček gotovo še posebej povdarjal, da je v sodu z 12 vedri še mošt, zabil in zapelčatil je dacar sod, kakor bi bilo staro vino, komaj uro potem pa se začuje glasen pok in ves sod z vinom vred je šel — „adijo“. Kar tri železne obroče je pretrgala „močna moč“ — mošta. Čuje se, da bo zahteval g. Košček odškodnine za izlito množino mošta. Vrednost znaša okrog 250 K.

— **Velike hidroelektriške naprave** namerava zgraditi tvrdka Ganz po prosti Gorica-Loška dolina čez Furlanije do Trsta. Naprave bodo zavzemale prostor v dolžini sto kilometrov, konjska moč bo 30 000. Načrt je že predložil vladi.

— **Cene čevljev** povišajo dunajski čevljarji, ker se je zvišala cena surovin.

lj **Zrtev žganjpitja.** Dae 13. t. m. našli so ljudje 68 let staro gostijo Nežo Lušino iz Gostec občina Medvode v sosednem kraju Pungert v bližini okrajne ceste na neki njivi se nahajajoči grapi mrtvo. V Kokaljevi hiši je še 4 K dolga plačala, ter menjala bankovec za 20 K. Ta bankovec je baje izmaknila gostaču Francetu Arharju v Gostecah. Ponesrečena je bila žganjpitju vdana ženska, šla je čez ozko brv preko 1 in pol metra široke in le 30 cm z vodo napolnene grape, pri tem je pa spodrsnila, padla na usta in se zaдушila.

Ljubljanske novice.

lj **Trije koncerti v „Unionu“.** Prihodnjo nedeljo bodo v veliki dvorani „Uniona“ trije koncerti. Svirala bo društvena godba. Prvi koncert bo zajutrkovalni koncert, popoldanski koncert se prične ob 3. uri popoldne, večerni koncert pa ob 8. uri zvečer.

lj **Stiridesetletnica** ustanovitve praznuje 19. novembra t. l. Elizabetina otroška bolnišnica v Ljubljani.

lj **Ljudski shod** bo v nedeljo, 19. t. m. ob 9. uri dop. v areni „Narodnega doma“. Dnevni red: Splošna in enaka volilna pravica — splošna stavka. Vsi na shod!

lj **Sneg** smo dobili v Ljubljani danes jutraj.

lj **Prestavljen** je g. dr. Goršič od deželne sodnije v Ljubljani k sodišču v Črnomlju.

lj **Nesreča pri streljanju.** Včeraj se je poročila baronesa Marija Pilar pl. Codelliz gosp. Igo pl. Ruberjem. Tem povodom so na Codellijevem streljalu. Neki strel je priletel uslužbencu Majerju v obraz in ga znatno poškodoval.

lj **Društvene godbe koncert** vrši se jutri zvečer v „Narodni kavarni“. Začetek ob 9. uri zvečer. Vstopnina preta.

lj **Velik kolobar usnja** je nekdo izgubil. Kdor ga je izgubil, naj se oglasi pri Andreju Dovcu v „Katoliški tiskarni“.

lj **V bolnišnico** se prepeljali mizarkega pomočnika Dobnikarja. Podil je spat delavca Lustreka in Dolinarja, ki sta ponoči razgrajala in pela po Rakov-

niku pri Medvodah. Dobnikar je s pešnom udaril Lustreka po hrbtu, ki ga je nato ranil z nožem.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 17. nov. Vejveda Luxem burški je danes umrl.

Bruselj, 17. novembra. Grof Flandrski je danes dopoldne umrl.

Peterburg, 17. novembra Revolucionarji niso mogli doseči popolne stavke. Železničarji stavkajo le deloma, tiskarji se vračajo k delu. V Moskvi in Baku so shodi vojakov pritrili stavkujočim.

Peterburg, 17. nov. Delavci so sedaj že povsod pričeli z delom. Trgovine so večinoma vse otvorene. Tudi železniške zveze in železniški promet je povsod v rednem tiru.

Varšava, 17. nov. Železniški promet je po vsem Poljskem zopet v redu.

Odesa, 17. nov. Včeraj se se vršili v Odesi mornariški in ljudski nemiri. Ranjenih je mnogo in tudi mrtvih je več oseb.

Peterburg, 17. novembra. Imejitelji bank so danes sklenili zopet otvoriti svoje zavode.

Peterburg, 17. Shod industrijcev je sklenil včeraj, da se prešnji delavcev o ureditvi delavnega časa in sicer glede Surnega delavnega časa ne ugodijo.

Peterburg, 17. novembra. Rusko vojno ministrstvo je izdalo ukaz, da ostane vsa Linevičeva armada v Vzhodni Aziji ter da zgradi vrsto garnizij na meji Mandžurije in Koreje. Rezervisti dobe zemljišča za naselbine, da bodo v slučaju mobilizacije takoj na licu mesta. Ob reki Amur in ob morski obali bodo gradili trdnjave.

Carigrad, 17. nov. Danes so pooblaščenca zopet in zadnjikrat od turške vlade energično zahtevali, da uredi razmere v Makedoniji po načrtu evropskih velevladstvi. Turška vlada še ni nič odgovorila.

Carigrad, 17. novembra. Sultan je obljubil velevladstvom, da izpolni zahtevane reforme.

Borzna poročila.

Ljubljanska

„Kreditna banka“ v Ljubljani.

Uradni kurzi dunajske borze 16. novembra 1905.

Založbeni papirji.	Denar	Blago
4% majeva renta	99 90	100 10
4% srebrna renta	99 70	99 90
4% avstrijska krona renta	99 90	100 10
4% zлата renta	117 75	117 95
4% ogrska krona	95 10	95 80
4% zлата	113 60	113 80
4% posojilo dežele Kranjske	99 50	101 —
4% posojila mesta Spljet	100 60	101 60
4% posojila Zader	100 —	100 —
4% bosn.-herc. žel. pos. 1902	100 55	101 55
4% češka dež. banka k. o.	99 75	100 —
4% ž. o.	99 75	100 05
4% zast. pisma gal. d. hip. b.	100 60	101 60
4% pešt. kom. k. o. z 10% pr.	106 20	107 20
4% zast. pisma Innerst. hr.	100 50	101 50
4% ogr. cen. dež. hr.	100 —	100 10
4% hip. banke	100 —	100 60
4% obl. ogr. lokalnih žel. d. dr.	99 50	100 50
4% obl. češke ind. banke	100 25	101 25
4% prior. Trst-Poreč lok.	99 90	100 —
4% prior. dol. žel.	99 50	100 —
3% juž. žel. kup. 1/1/2	314 75	316 75
4% avstr. pos. za žel. p. o.	100 70	101 70

Srečke.

Srečke od l. 1860 1/2	190 45	192 45
„ 1864	298 50	300 50
„ tizske	160 50	162 50
„ zem. kreditne I. emisije	399 —	307 —
„ II.	299 —	306 —
„ ogr. hip. banke	263 —	271 —
„ srbske & frs. 100 —	101 —	109 —
„ turške	146 90	147 90
Basilika	24 90	26 90
Kreditne	472 —	481 50
Inomoške	79 —	84 —
Krakovske	91 —	98 —
Ljubljanske	64 —	70 —
Avstr. rud. križa	53 —	54 80
Ogr.	34 —	36 —
Rudolfove	60 —	64 —
Salcburške	72 —	78 —
Dunajske kom.	530 50	540 50

Delnice.

Južne železnice	120 50	121 50
Državne železnice	667 50	668 50
Avstr. ogrske bančne delnice	1636 —	1645 —
Avstr. kreditne banke	668 75	669 75
Ogrske	777 75	778 75
Živnostenske	247 —	248 —
Premogokop v Mostu (Brüx)	680 —	684 —
Alpske montan	530 25	531 25
Praške žel. ind. družbe	2620 —	2630 —
Rima-Murányi	530 50	531 50
Trbovjske premog. družbe	289 —	291 —
Avstr. orožne tovr. družbe	586 —	589 50
Češke sladkorne družbe	155 —	158 —

Valute.

C. kr. cekin	11 36	11 40
20 franki	19 13	19 16
20 marke	23 48	23 56
Severigns	23 98	24 06
Marke	117 45	117 65
Laški bankovci	95 60	95 80
Rublji	253 50	254 50
Dolarji	4 84	5 —

Boj demonu alkoholu!

Na dobro srečo pošiljamo te vrstice v svet. Suho in kratko povemo svoj smoter: Ustanovljamo društvo „Abstinenci“.

U nedeljo ob polu 8. uri zvečer mu bo ustanovni shod v prostorih „Hrščansko-socialne zveze v Ljubljani“. Pravila so pravno veljavna. Treba nas je vsaj toliko, da si izberemo odbor. Prijateljem abstinentske gibanja praviti, da je naše delo potrebno, bi bilo odveč. Nasprotnikov pa s par besedami pač ne moremo užugati. „Abstinenci“ ima biti bojno društvo proti socialni zlorabi alkohola brez kakih drugih postranskih namenov. Zato pa vabimo vse brez razlike stanu in prepričanja, ki priznavajo demonski vpliv alkohola na naše javno in zasebno življenje, ki se jim smilijo nesrečne njegove žrtve, naj vstopijo v naše kolo.

Čaka nas obilo resnega dela. Hogar je volja bojevati se v naših vrstah, pridil v Ljubljani, dne 15. listopada 1905.

Andrej Halan, dr. Janez Ev. Hrek, Mihael Moškerc, Luka Smolnikar.

Došli tužci v Grand Hôtel Union

dne 16. novembra:

Žagar, lesotrzec, Markovec; Neubart, trgovec, Draždane; Herbst, trgovec, Št. Peter; Šetina s sestro, knjigovodja, Celje; Sager, tovarnar, Schwechat; Glüksmann, trgovec, Budimpešta; Fajdiga, ces. kr. poštar, Sodražica; Wohlmann, trgovec, Brno; Reuchenhauser, posestnik, Velikovec; Turk, trgovec, Lož; Weisz, trgovec, Reka; Abram, župnik, Črni vrh; Barbo, župnik, Smlednik; Horvat, župnik, Turjak; Feldmann, Köllner, Reitmayer, Schlessinger, Eichler, Freund, Steiner, Schönmann, trgovci, Duna.

Meteorologično poročilo.

Višina n. morjem 306 2 m, srednji zračni tlak 736 0 mm

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padavina v mm
16	9. zveč.	724 0	3 4	sl. jvzh.	dež	40 4
17	7. zjut.	732 6	0 2	sl. svzh.	sneg	
	2. pop.	737 8	0 6	sl. szah.	„	

Srednja včerašnja temp. 3 5°, norm. 3 5°.

Mednarodna panorama

Ljubljana, Pogačarjev trg.

Razstavljeno le do sobote 18. nov.:

Zanimivo potovanje po

Hrvatski

do hrvatskega obrežja.

Razstavljeno od 19. do 25. novembra:

Dežela in ljudje Argentiniije.

Odprto vsak dan od 9. ure zjutraj do 12. in od 2. ure popoldne do 9. zvečer.

VSTOPNINA: Eno potovanje 40 vin. Dijaki, otroci in vojak od narednika nazaj 20 vin. Abonement-karte: 6 potovanj 2 K, 10 potovanj 3 K. Dijaki, družina, otroci in vojak polovico. — Sole in društva znižane cene!

Zaradi bolezni oddam takoj gostilno in

špecerijsko trgovino

(ali branjariljo)

skupaj ali pa tudi

posamezno

v Sp. Šiški, Vodnikova cesta 88 „pri smreki“.

2356 2—2

Natančneje ravnotam.

Izjava.

Podpisana izjavlja v svojem, kakor tudi svoje matere in sestre imenu, da odslej ne moremo prevzeti več nobene odgovornosti za dejanja našega slaboumnega brata Valentina Bernik, ker so bili brezuspešni vsi naši koraki, da bi ga sprejeli v deželno blaznico na Studencu, mati in sestra nimata potrebnih moči, midva sva pa oddaljena ter naju vežejo druge stanovske dolžnosti.

Ivan in France Bernik
Škofjaloka.

2351 2—1

Grand hôtel „UNION“

Ljubljana.

2360 2—1 Direkcija Anton Kamposch.

V nedeljo, dne 19. novembra 1905

tri koncerti

v veliki dvorani „UNION“
mestne društvene godbe.

Zajutrkovalni koncert ob pol 11. uri zjutraj. Vstop prost.
! „Monakovo v Ljubljani“ !

Promenadni koncert ob 3. uri popoldne. Vstopnina 15 kr.

Veliki koncert. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 20 kr.

Točenje izbornega plzenskega in monakovskega piva.

Pismi iz Srbije.

Belgrad, 7. nov.

Od mojega zadnjega pisma do danes se je zgodilo v Srbiji mnogo zanimivega, kar zabilježim v tem pismu, in sicer kolikor mogoče krajše, da zavzamem v listu sedaj tem manj prostora, ko je pri vas doma dosti dogodkov, ki jih morate zabilježiti. Narodna skupščina je debatirala okrog 20 dni o adresi, s katero je 5. t. m. odgovorila kralju na njegov prestolni govor. Debata ni bila le dolga, ampak tudi srdita in v tem času je padlo v skupščini polno besed, za katere bi ondi ne bilo mesta.

Debatiralo se je o 3 načrtih. Enega je predložila vladna stranka, drugega stari radikali, tretjega pa narodnjaki. Vladin načrt je navadna parafraza prestolnega govora in je bil po dolgi debati sprejet z 80 proti 56 glasovom. Radikali so branili svojo addresso, ki se je malo razlikovala od vladne, a narodnjaki svojo, v kateri so poleg drugega zahtevali, da se razbije vpliv zarotnikov-častnikov. Naprednjak Svetomir Nikolajević je šel še dalje in je v svojem govoru zahteval, da se reši zarotniško vprašanje na ta način, da bi se zarotniki odstranili iz vojske. Proti temu je vstala cela zbornica in zopet proslavila uboj kralja Aleksandra, kot potrebo, da se Srbija reši prepasti, ki ji je pretela.

Posamezni poslanci so trdili, da vlada vlada v vojski razbrzdano in da ni discipline. Vojni minister Antović je temu oporekal, trdeč, da duh srbskih častnikov ni upadel, niti ni med njimi nesloge. Min. predsednik Ljuba Stojanović je kategorično izjavil, da častniki-zarotniki niti najmanj ne vplivajo na delovanje vlade, in da bi vlada preprečila vsak tak poizkus, ki bi se pojavil, ker vlada ne bi mogla pristati na to, da bi sama nosila odgovornost za državne posle, drugi bi jih pa opravljali. Kaj takega ne bi mogla trpeti ne ena, ne druga vlada.

Ta izjava je pokazala, kako neosnovane so vesti dunajskih židovskih listov o nekem izmišljenem vplivu zarotnikov na tok državnih poslov.

Zunanja politika Srbije je bila istotako predmet dolge debate. Vladi se je očitalo, ker prestolni govor govori poprej „o velikovojzezi medjosebnih interesov“ z Avstro-Ogrsko, ko pa o tradicionalni bratski vezi z Rusijo, nadalje, ker ni vlada energičnejša proti Turčiji, a očitali so se tudi odnosu z Bolgarijo in Črnogoro. Vlada se je tudi tu branila po svoje, a splošno mnenje je, da se tem vprašanjem ni mogla ubraniti.

Min. predsednik je izjavil, da njegova vlada vodi politiko: „Balkan balkanskim narodom!“, trdeč, da bo tako mogoče varovati skupne interese balkanskih narodov, ki jim preti skupna nevarnost.

Min. predsednik je izjavil, da se pojavljajo na poti izporazumnega dela med Srbijo in Bolgarijo nenavadne ovire, a on meni, da bo zavest in patriotizem Srbov in Bolgarov vse te ovire odstranil ter da se bo deta Srbija in Bolgarija našli na skupnem delu.

Posebno dober vtisek je napravila ministrova izjava, da je srbska vlada mnenja, da je vsaki uspeh Srbije tudi uspeh Crne gore in obratno, ter da Srbija in Crnogora ne moreta in ne bodo vodili separatistiške, ampak skupno srbske politike.

Vlada obljubljuje oboroženje vojske z brzostrelnimi topovi in zgradbe novih železnic s sredstvi novega posojila 60—70 milijonov frankov, a obljubljuje celo vrsto drugih reform. O tem vam bom posebej pisal, ker se o tem važnem vprašanju ne da pisati v enem članku, ki se mora baviti še z drugimi vprašanji, ki so sedaj na dnevnem redu.

Reforme na narodno-gospodarskem polju so tako važne, da bo današnja vlada zaslužila priznanje tudi daljnih potomcev, ako izvrše le en del tega, kar obljubljuje.

V Evropi danes gotovo ni države, katere proračun se stalno ne zaključuje z deficitom. V tem oziru je do prihoda kralja Petra bila Srbija v silno slabem položaju, ker so deficiti rasli od leta do leta in so vodili državo naravnost v — konkurz, v bankrot. Radikalna vlada, kateri na čelu je bil najuglednejši radikalni politik, Nikola Pašić, je dosegla leta 1904. velike uspehe v dveh vrstah državne uprave, toda njen uspeh v financiranju je tako ogromen, da je velika škoda za Srbijo, ker ta sposobni in delavni kabinet ni ostal na čelu državnih poslov več let, v katerem času bi v vsakem pogledu uprav preporodil Srbijo. Da to niso prazne besede, je dokaz to, ker je ta kabinet z umnim gospodarstvom na koncu l. 1904. pokazal suficit 6,583.083.96 frankov, to je uspeh, kakršnega Srbija ni videla, odkar

je samostojna država. Ta uspeh je toliko večji, ker se je že več ko 20 let vsako leto končalo z velikimi deficiti in ker državni proračuni vseh držav okoli Srbije za to leto izkazuje velike deficite. Ta veliki uspeh radikalne finančne politike, ako ga bo modro izkoristila sedanja vlada mladih radikalcev, bo učinil, da se be Srbija, kolikor možno, hitro odpemogla od vseh nezdov, a istočasno daje nado, kakor je rekel kralj, da so deficiti in finančne krize v Srbiji prešle v prošlost.

O proračunu za l. 1906. sem vam pisal že pred časom. Ta proračun je za 3.242.721.28 frankov večji ko proračun leta 1905. Morda vas bo zanimalo, zakaj se troši ta novec; tu vam hočem zapisati nekaj izdatkov: Kralj ima 1.200.000 frankov, za skupščino se je proračunalo 400.000 fr., za uničevanje dolgov 23.834.190 fr., za mirovino 4.742.604.74 fr., za kraljevi dvor 54.700 fr., za justično ministrstvo in sodišča 1.980.516.20 fr., za ministrstvo prosvete in cerkvenih del z vsemi šolami 5.863.729.34 fr., policija 2.012.873.40 frankov, zdravilstvo 2.135.539.16 frankov, zunanje ministrstvo 759.679 fr., dispozicijski fond 1.375.000 fr., finančno ministrstvo 2.209.375.60 fr., vojno ministrstvo 20.854.284.62 frank., železnice 7.607.608.40 fr., pošta, brzojav in telefon 2.559.844.30 fr. itd.

Velike vse te se izdajo za podporo raznim naučnim in humanim društvom in za podporo raznim dijakom za študiranje v tujini.

V pogledu verske tolerance v Srbiji se srbski drugoverci ne morejo pritožiti; medtem ko srbska država ne plača niti enega pravoslavnega svečenika, plača več drugovernih svečenikov: protestantske pastore, židovske rabinove in mohamedanske hodže ter njihove šole.

Meseca decembra se tu vrši volitev nove občinske uprave. Že sedaj je vsako nedeljo po 5—6 agitacijskih shodov. Mladi radikali zopet kandidirajo za župana Kostjo D. Glavinica, ki je v 2¹/₂ leta že mnogo učinil za napredek Belgrada. Med srbsko inteligenco je Glavinica eden najbolj navdušenih privrženec jugoslovanske ideje. Zmaga kandidatov mladih je gotova, ker so tu v ogromni večini. In vendar so tako tolerantni, da so med svoje kandidate vzeli pristaje vse strank, da bodo v prihodnjem občinskem odboru zastopani celo soc. demokratje.

Kakor sem vam javil, bo sestanek jugoslovanskih častnikov in pisateljev dne 19. 20 in 21. t. m. Bolgari so že izvolili svoje delegate za ta kongres. Pride jih 15 do 20. Radovali bi se, ako bi bili Slovenci še v večjem številu zastopani na tem prvem jugoslovanskem častniškem kongresu.

* * *

Belgrad, 10. nov.

Dolga debata o adresi kralju je končana z zmago vlade. Tudi štrajk vseučilišnikov je končan z zmago dijaških zahtev. Sicer pa Srbija ni brez novosti. Dva važna dogodka sta na dnevnem redu. Eden se imenuje „zarotniško vprašanje“, drugo nič manj važno je vprašanje o novem posojilu, na katerim je padla bivša, radikalna Pašićeva vlada.

Pašićeva vlada je sklenila posojilo 110 milijonov frankov radi preoborožitve vojske in zgradbe novih železnic, a na tem vprašanju se ji je uprla opozicija mladih radikalcev, češ, da je vsota posojila prevelika. Skupščina je bila razpuščena in nove volitve so se vršile pod geslom: za posojilo in proti posojilu.

Nasprotniki posojila, mladi radikali, so po novih volitvah dobili v skupščini večino enega glasu in s to večino vlada je že 5 mesecev. Ko so dospeli do vlade, so izjavili, da niso sploh proti posojilu, ampak samo proti takemu in tolikemu posojilu, kakor so ga predlagali stari radikali. Ker pa je potreba, preoborožiti vojsko z brzostrelnimi topovi, nujna, so morali tudi mladi radikali, iskati posojila pri tujih bankah. — A mladi radikali so zadovoljni s posojilom nominalnih 60 milijonov frankov. Vlada je svoja pogajanja za posojilo skrbno skrivala pred javnostjo in sedaj se že širi po Belgradu glas, da je pogodba o posojilu podpisana v Belgradu od zastopnika dunajske Unibank. Ta glas je učinil neprijeten vtis na javno mnenje in vlada je takoj drugi dan poizkušala pomiriti javnost s komunikom, s katerim pa je dosegla ravno nasprotno.

Vlada v tem svojem komunikatu obljubljuje, da bo njeno posojilo ugodnejše ko Pašićevo, a čeravno je podpisana preliminarne pogodba, vendar še vedno prikriva pogoje, kar daje javnosti povoda, da dvomi o istinitosti vladine izjave.

To in pa dejstvo, da je posojilo sklenjeno z dunajsko Unibank, ki živa v Srbiji slab glas, je učinilo, da se je dvignila vsa javnost proti temu posojilu in vladi, še predno so znani posamezni pogoji posojila. Zanimivo je dejstvo, da so se v tem dvignili proti vladi tudi oni listi, ki so de-

slej v vseh vprašanjih zastopali vlado. Vsi listi ostro napadajo vlado in se odločno dvigajo proti temu posojilu, češ, da je slabše ko Pašićevo in da bo Srbija imela od njega le težke obveznosti, koristi pa nobene, ker 60 milijonov frankov je dosti, da se oboroži vojska in zapčne graditi nove železnice, a s čim naj se pa železnice dovrše?

To javno mnenje ne bo ostalo brez vpliva tudi na narodne zastopnike. Ker ima vlada v skupščini le dva glase večine, a jih je tudi med njenimi poslanci več, ki bodo glasovali proti posojilu, je tudi silno verjetno, da padejo samostalni radikali baš na vprašanja o posojilu. Padeč vlada na tem vprašanju pa znači isto, ko nazadovanje mladih radikalcev, ki so prezgodaj prišli na vlado in so s svojim delom dokazali, da nimajo sposobnosti upravljati državne ladje tako, kakor je treba. Da bi bili pustili stare radikale skleniti posojilo, bi bili mladi prišli na vlado res šele v teku dveh do treh let, a ta čas bi bil zadostoval, da bi bili dobili zase vse boljše radikalne elemente, in šele tedaj, ko bi dospeli na vlado z močno večino v skupščini, bi mogli tudi uspešno delati za napredek Srbije in za ojačenje svoje vlade, da bi jim bila osigurana za dolgo vrsto let. Tako pa se je s prehitrim dohodom na vlado ponesrečila mlada stranka, ki bi v istini čez nekaj let bila velike koristi za Srbijo.

Za padeč vlado deluje z ene strani to posojilo, a z druge strani nesoglasje v kabinetu in med voditelji stranke same. V stranki mladih radikalcev je dosti nezadovoljnih elementov, ki ne odobrujejo delovanja svoje vlade, a tudi med samimi člani kabineta so se pojavile difference, in vse to bo pripomoglo k skorajšnjemu padcu današnje vlade, ki se je nadejala boljše usode.

Za sedaj bi bilo še prezgodaj govoriti o tem, kdo bo nadomestil sedanjo vlado. Za Srbijo bi bila gotovo sreča, ko bi to novo vlado sestavili prvaki obeh radikalnih skupin, ker bi ta vlada z ogromno večino v skupščini imela tudi v deželi meč in v tujini ugled in bi bila v položaju, da mnogo pripomore k blagostanju naroda in ugledu države. Upanje je, da se to zgodi...

Zarotniško vprašanje je stara stvar. Že davno se kaže, da bi se radi ugleda dežele morali umakniti z visokih svojih služb oni častniki, ki so se udeležili ubojstva kralja Aleksandra. To zahtevajo življenjski interesi Srbije, ki se ne smejo zanemariti in katerim se morajo žrtovati tudi oni rodoljubi, ki so s prevratom rešili Srbijo. Značilno je, da to uvidevajo tudi sami zarotniki.

To je vprašanje, ki zanima cel svet in uverjen sem, da bo zanimalo tudi čitatelje „Slovenca“, pa sem raditega poprašal uglednega zarotnika, da mi on v tem vprašanju pove svoje misli.

Opozarjam, da je ta častnik iz skupine one večine zarotnikov, ki so stopili v zaroto, ne iz kakih osebnih razlogov, ampak edino in samo zato, ker so vedeli, da edina pot za rešitvijo blodeče Srbije vodi preko krvi „Idealno“ pošten človek, odličan častnik, z dušo in srcem Srbin, mi je sam priznal, da so danes prilike take, da njm, ki so bili v zaroti, srbska dolžnost nalaga, da zapuste sedanja svoja mesta in da je velika večina za to že gotova.

„Mi, ki smo žrtvovali svoje življenje za rešitev domovine, mi, ki smo ubili svojega kralja, da rešimo milo Srbijo, bomo vrlo radi žrtvovali tudi svoje službe, ako to zahtevajo koristi domovine. Ravno s tem hočemo pokazati celemu svetu, ki nas neopravičeno dolži in obtožuje, a vse v imenu lažnjive humanosti, da nismo ubili kralja, da bi se nam boljše godilo, ampak, da bi bilo bolje Srbiji, a ako mi oviramo izboljšanje stanja domovine, se hočemo sami umakniti, kakor smo s silo odstranili one, ki so pehali deželo v propast.“

Usodni preokret v deželi, ki jasno kaže, da je Srbija prišla na oni pot, na katerem bi že zdavnaj morala biti, je zasluga ljudi, ki so imeli hrabrost, da žrtvujejo svoje življenje domovini. Te zasluge so jim priznale 3 narodne skupščine. Toda čim sam, ki so ga izvršili oni, je tak, da ga obsoja svet, ki ne more pojmiti razmer v Srbiji in se složiti v tem, da ni moglo biti drugače. Ako se bodo zarotniki prostovoljno umaknili s svojih sedanjih mest in s tem pripomogli, da se Srbiji iznova povrnejo one stare simpatije v Evropi, bodo s tem dokazali, da jim je čin od 11. junija l. 1903. diktiral edino le redoljubje. S to svojo novo požrtvovalnostjo bodo še več storili za svojo domovino in nared, ki bo svoje rešitelje za to njihove požrtvovalnost umel nagraditi.

Opazili ste, kako se ljubljanski „Narod“ in zagrebški „Pokret“ medsebojno hvalita na račun tretjega. „Narod“ je pred kratkim sprejel v svoje uredništvo neki individuum, nekega Pluta. Sprejeli so ga, da prezira našega dopisnika, a on danes po

Belgradu javno priča posamezne delikatne stvari iz uredništva „Naroda“, pa tudi to, da dopise iz Zagreba v „Narodu“ piše neki meni nepoznani gospod Vilder, urednik „Pokreta“, ki svoj „Pokret“ v „Narodu“ hvali, a za to on v predalih „Pokreta“ sprejema puste Pustoslemške članke, v katerih hvali „Nared“. Naj se bratci med seboj hvalijo! To je pač vredno vedeti.

Darovi.

Poslano našemu upravništvu.

Za družbo sv. Cirila in Metoda so poslali: Prečast. g. Jakob Pavlovčič, župnik, Suhor, mesto venca na grob iskreno ljubljene in nepozabljenega g. župnika Martina Malenška 10 K; čast. g. Valentin Kajdiž, kaplan v Borovnici, zbirko Mohorjanov 6 K 50 v.; preč. gosp. Tomaž Potočnik, župnik v Breznici, zbirko Mohorjanov 5 K 50 v.; gosp. Franc Cera v Domžalah nabrano vsoto v veseli družbi pri poslovnem večeru g. I. Drašlerja, vodje žandermerijske postaje v Domžalah 10 K 52 v.; g. Ivan Novak iz Kranja mesto venca na grob Primoža Pakiža 5 K.

Za otroški vrtec na Savi: Mohorjani na Koroški Beli K 10-70

Kupujte

narodni kolek!

Veliko presenečenje!

Nikdar v življenju več take prilike!

500 komadov

Za gl. 1-95.

1 prekrasno pozlačena precijska ura z verizico, natančno idoča, za kar se 3 leta jamči, 1 moderna svilena kravata za gospode, 3 komadi ff. žepnih robcev, 1 eleg. prstan za gospode s ponarejenim žlahtnim kamnom, 1 dulec (ustnik) za smotke iz jantara, 1 elegantna damska broža, novost, 1 prekrasno žepno toaletno zrcalce, 1 usnjat možnjček za denar, 1 žepni nožek s pravico, 1 par manjšetnih gumbov, 3 naprsni gumbi, vsi iz 3 % duble zlata s patentiranim zaklepom, 1 par boutonov iz simli briljantov, zelo podobni, 3 šaljivi predmeti, ki vzbujajo pri mladih in starih veliko veselost, 20 predmetov, potrebnih za dopisovanje, in še čez 400 raznih predmetov, ki so v domačiji neobhodno potrebni. Vse skupaj z uro vred, ki je sama tega denarja, vredna velja samo gl. 1-95. Razpošilja proti poštnemu povzetju ali če se denar naprej pošlje.

Dunajska centr. razpošiljalna tvrdka

P. Lust, Krakov št. 565.

NB. Za neugajajoče se vrne denar.

Več

2343 4—8

mizarских pomočnikov

sprejme takej pod prav ugodnimi pogoji za stalno stavbeno delo s stroji in prostoročno, kakor tudi

delovodjo

kateri se razume tudi pri strojih. Natančna pojasnila daje

Jakob Homoc

mehanično mizarstvo, Cerknica pri Rakeku.

se dobé le pri

SINGER Ko.

akc. družba za šivalne stroje

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta.

Svarimo s tem najnujnejše svoje odjemalce pred šivalnimi stroji, ki jih ponujajo drugi trgovci pod imenom „izvirne Singerce“. Ker mi svojih strojev nikdar ne oddajamo takim trgovcem, obstoje taki „izvirni Singerjevi stroji“ k večjemu iz starih rabljenih, iz tretje roke dobljenih šivalnih strojev, za katere ne moremo niti prevzeti kako poročilo, niti doposlati po-2304 4 samnih delov.

2341

Novoizšel

6—2

Stenski koledar za 1906

cena 40, po pošti 45 vinarjev,

Mali skladni koledar za 1906

cena 40, po pošti 50 vinarjev

priporoča založnik

Jernej Bahovec v Ljubljani.

Pozor!!

Važno za gostilničarje in trgovce!

Vljudno ponudim svoje lastne, na razstavi v Parizu najvišje odlikovane izdelke, kakor:

fine šunke (a la Prager), šunke brez kože, najfineše kranjske klobase, salame in šunke (brunšviške), rebra, carsko meso (Panzetta), vratne kose, vse vrste klobas, kakor: frankfurterice, velike in majhne, pariške, safalade, (Extrawurst), prešane klobase itd. Vse prodajam po najnižji ceni. Razpošiljam po pošti ali železnici po povzetju. Posebno opozarjam na sezono: avgsburških, svežih mesenih, jetrnih in krvavih klobas, za katero kvaliteto sem dobil veliko pohvalo. Dobivajo se vsako **sredo in soboto** le v Ljubljani.

na Marijinem trgu št. 2 in v Spodnji Šiški št. 150.

Na mnogobrojno naročitev najvljudneje vabi

Franjo Golob

mesar in prekajevalec mesa

Spodnja Šiška.

Naznanilo.

Usojam si cenj. gg. odjemalcem iz mesta in dežele vljudno naznanjati, da sem s svojo staroznano prodajalno mesenih jestvin iz **Prešernove ulice 5** preselil

na **Marijin trg št. 2**

gosp. Seuniga hišo.

Presrečno se zahvaljujem vsem svojim cenj. gg. odjemalcem ter prosim tudi nadalje blagohotne naklonjenosti v novi trgovini.

Zagotavljam, da bodem tudi v bodoče svojim cenjenim gospodom odjemalcem postregel z vedno svežim blagom in točno potrebo.

Z najodličnejšim spoštovanjem vdani

Franjo Golob

mesar in prekajevalec mesa

v Spodnji Šiški.

237 3-2

Važno za vsako gospodinjstvo!

Če hočete žgane kave z velearomatiškim okusom, močjo in izdatnostjo, kupujte samo žgane kave

Prve ljubljanske

velike pražarne za kavo

KARLA PLANINSKA na Dunajski cesti

nasproti kavarni „Evropa“

ki spajajo vse te vrline.

1194 104-45

Večja špecerijaska trgovina
na deželi išče za svojo trgovino

deklico kot učenko

v starosti od 16 do 18 let, poštene hiše, zmožno slovenskega in nemškega jezika.

Ponudbe sprejema uprav. „Slovenca“.
2346 3-3

Novo istrsko vino

se pošilja natančno po naročilu: **muškat, belo vino, refošk, teran.** Specijelno belo vino za sv. maše.

Prodaja po najnižjih cenah

Anton Ferlan di Giorgio

Rovinj, Istra. 2186 24-7

„Andropogon“

(Iznajditelj P. Herrmann, Zg. Poljskava.)

je najboljša, vsa pričakovanja prekašajoča sredstvo za rast las, katero ni nikako sleparstvo ampak skozi leta z nenavadnimi uspehi izkušena in zamajeno neškodljiva tekočina, ki zabrani izpadanje las in odstrani prahaje.

Značilno je, da se pri pravilni rabi že čez 4 do 5 tednov opazi močna rast las, kakor tudi brade, in imajo novo zrasli lasje pri osi velih zopet svojo nekdanjo naravno barvo. — Mnogoštevilna priznanja. Cena steklenice 3 krone. Dobi se v vseh mestih in večjih krajih dežele.

Glavna zaloga in razpošiljatev v Ljubljani pri gosp. **vdso Petrič-u.**

V zalogi imajo tudi gg. U. pl. Trnkoczy, Pri Kanc in Ernst Sark v Ljubljani, M. Rant v Kranju, in lekarna „Pri angelju“ v Novem mestu.

Najcenejše in največja domača eksportna tvrdka.

Razpošiljanje švicarskih ur na vse kraje sveta.

Urar in trgovec

2237 (26-7)

H. SUTTNER v Kranju

St. 502. Nikelnasta anker remont. „Roskopf“ trpežno kolesje gld. 2-45 enaka iz pravega srebra gld. 3-95, ista z dvojnatim, 3 srebrnim pokrovom gld. 6-50.

priporoča svojo izborna zalogo najfinejših, natančnih švicarskih ur, kakor najbolj slovečih znamk: Safhausen, Omega, Roskopf, Urania itd.

Zlatnine in srebrnine, kakor nakraski, verižice, uhani, prstani, obeski i. t. d. najfinejšega izdelka po najnižjih cenah.

Dokaz, da je moje blago zares fino in ceno je to, da ga razpošiljam po vsem svetu in imam tudi odjemalce urarje in zlatarje glavnih mest.

Ravno je izšel najnovejši veliki cenik, kateri se pošlje zastoj in poštine prosto.

Moške ure $\frac{1}{3}$ naravne velikost!

o o o

St. 505. Prava srebrna cilindar remont. trpežno kolesje in z močnimi pokrovi gld. 4-85, ista z dobriimi anker-kolesjem gld. 5-95.

Preselitev trgovine.

Svojim cenjenim p. n. odjemalcem javljam vljudno, da sem preložil **v sredo, 15. t. m.** svojo

drogerijo

iz sedanjega lokala v **Šelenburgovih ulicah št. 3,**
v **Židovske ulice šte. 1**

Obenem sem precej spopolnil svojo zalogo samo z najboljšimi izdelki, tako, da sem v prijetnem položaju, da morem svojim cenj. odjemalcem vsak čas z najsolidnejšim blagom po najnižjih cenah postreči.

Najvdaneje se zahvaljujoč za dosedanje zaupanje, si usojam zagotavljati, da ne opustim ničesar, da si cenj. dobrohotnost svojih p. n. odjemalcev ohranim tudi v bodoče.

Z odličnim spoštovanjem

Anton Kanc

drogerist.

2334 5-4

Zunanja naročila se izvršujejo najtočneje; kar ni v zalogi, se pre-skrbi v najkrajšem času.

1164 51-25

Samo 6 dni

Havre - New York

vozijo zanesljivo najhitrejši brzoparniki Francoske prekomorske družbe.

Edina najkrajša črta čez

Bazel, Pariz in Havre v Ameriko.

Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje edino

oblastveno potrjena potovalna pisarna

ED. ŠMARD

v Ljubljani, Dunajska cesta 18
v novi hiši »Kmetijske posojilnice«, nasproti znane gostilne pri »Figovcu«.

Anton Šarc

Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 8.

Specialist za opreme

nevest.

Veliko znižanje cen!

Radi zmanjšanja svoje velike zaloge se popolno razprodajo naslednji predmeti:

suknene in svilnene jopice, vse vrste vezenin, bluže, moderci, posamni namizni prti in servijeti, bri-sače in platnene premete, kakor tudi ženske srajce, hlače in korzeti, tudi posamni modelski predmeti, perila za dame.

2285 (4)

Prav priporočljiv nakup. ■ ■ Prosim porabite to priliko!

2291 10

„Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani“

Podružnica v CELOVCU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Akcijski kapital K 2.000.000.—.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavolje.

ESK ESKOMPT in inkasso menio.

Rezervni zaklad K 200.000.—.

Daje predjume na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

BORZNA NAROČILA.

Podružnica v SPLJETU.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vložni denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za izgube pri žrebanjih pri izrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje.

Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarična delniška družba

„MERCUR“

l. Wollzeile 10 in 13, Dunaj, l., Strebelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kurznih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni nasveti za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti naloženih glavnih.

18 150-123